

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Хмельницький національний університет
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Національний авіаційний університет
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Всеукраїнська науково-практична конференція
з міжнародною участю

***Освіта і соціальна робота
як ресурси розвитку
особистості й суспільства***

Матеріали доповідей

24 листопада 2022 року

Чернівці

Редакційна колегія випуску:

Федірчик Тетяна, декан факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Тимчук Людмила, завідувач кафедри педагогіки та соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Кармалюк Сергій, заступник декана факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, кандидат історичних наук, доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Данильчук Лариса, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Хмельницького національного університету, керівник науково-дослідної лабораторії «Креативної педагогіки та зв'язків із громадськістю», дійсний член-кореспондент АМСКП «Полісся».

Сидорчук Нінель, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрогогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка, академік АМСКП «Полісся».

Раєвська Яна, доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук, завідувач кафедри психології, Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Опалюк Тетяна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Балахтар Валентина, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки професійної освіти Національного авіаційного університету.

Гуляєва Марія, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Камбур Андрій, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Освіта і соціальна робота як ресурси розвитку особистості й суспільства: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Чернівці, 24 листопада 2022 р.). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. 217 с.

До збірника увійшли тези доповідей учасників конференції, які відображають різновекторний аналіз цільових сфер перетину освіти і соціальної роботи; авторські рефлексії щодо пошуку й обґрунтування ефективних і оптимальних організаційно-змістових засад та механізмів освіти, здатних реалізувати соціальну політику захисту прав людини, забезпечення гідного рівня життя, сприяння адаптації й повноцінному функціонуванню населення в умовах постійних суспільних трансформацій.

За зміст матеріалів редколегія відповідальності не несе

ЗМІСТ

<i>Амеліна Вікторія. Стратегії соціально-педагогічного впливу щодо формування соціальної компетентності</i>	7
<i>Андрійчук Світлана. Підготовка майбутніх фахівців соціальної роботи до роботи із людьми з інвалідністю (з досвіду кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича)</i>	11
<i>Балахтар Валентина. Гідність - запорука свободи, незалежності, державності</i>	14
<i>Балахтар Валентина, Баранова Ольга. Здоров'я та здоровий спосіб життя у діяльності практичного психолога</i>	16
<i>Балахтар Валентина, Сірак-Кондратьєва Оксана. Актуалізація життєстійкості у представників середнього бізнесу в кризових умовах</i>	18
<i>Балахтар Катерина, Величко Оксана. Психологічні особливості спілкування в умовах війни</i>	20
<i>Балахтар Катерина, Іноземцева Олена. Психічне здоров'я дітей в умовах війни</i>	21
<i>Балахтар Катерина, Кріпкий Руслан. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) як результат переживання травматичних подій в умовах війни</i>	23
<i>Балахтар Катерина, Кузьменко Аліна. Сексуальне насильство в умовах війни</i>	25
<i>Блінов Олег. Перспективи використання проектного методу в авіаційній галузі</i>	26
<i>Боровисюк Таїса. Комунікація в діяльності соціального працівника: сучасний вимір</i>	28
<i>Бриндіков Юрій. Технології соціальної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій</i>	31
<i>Власов Владислав. Життя сповнене цікавими моментами: Жан-Батист Бернадот, Карл Юхан XIV(1763-1844)</i>	34
<i>Гнатчук Оксана. Необхідність цифрової трансформації соціальної сфери як вимога часу</i>	38
<i>Голова Наталія. Розвиток фахової компетентності майбутніх соціальних працівників у контексті модернізації змісту освіти</i>	40
<i>Гомонюк Олена, Онишко Оксана. Порівняльний аналіз формування професійно-педагогічної культури майбутніх фахівців соціальної сфери у країнах Європи</i>	44
<i>Гуляєва Марія. Андрагогічні компетентності, ролі та функції соціального працівника(на основі підходів німецьких дослідників)</i>	49

<i>Данильчук Всеволод, Данильчук Лариса. Можливості сучасних технологій віртуальної реальності в освітньому закладі .....</i>	54
<i>Данильчук Лариса. Реалізація інтелектуальних рекреаційних ресурсів у професійній підготовці майбутніх коучів (на прикладі м.Хмельницький).....</i>	58
<i>Дубасенюк Олександра, Сидорчук Нінель. Соціально-педагогічні засади підготовки майбутнього вчителя в умовах освітніх змін .....</i>	61
<i>Зозуляк-Слущик Роксоляна. Тенденції інформатизації сучасного освітнього середовища закладів вищої освіти.....</i>	64
<i>Камбур Андрій. Гуманістичні практики фахівця соціальної роботи.....</i>	66
<i>Кармалюк Сергій, Juchtenko Wadim. Соціально-педагогічна допомога проблемним сім'ям: німецький досвід для українських громад.....</i>	69
<i>Ковальчук Інна, Олішевська Анна. Використання інформаційно-комунікативних технологій в інклюзивному просторі сучасної школи.....</i>	73
<i>Ковальчук Тетяна. Розвиток творчого потенціалу медичних сестер як педагогічна проблема.....</i>	76
<i>Кокарева Анжеліка, Андріяко Аліна. Конфліктність як особистісна характеристика підлітків.....</i>	80
<i>Кокарева Анжеліка, Євменова Ольга. Корекція емоційного вигорання студентів засобами арт-терапії.....</i>	83
<i>Кучумова Наталія. Тренінг формування фахових навичок як засіб підготовки фахівців соціальної сфери.....</i>	86
<i>Лазаренко Ольга. Значення терапевтичних стосунків як неспецифічного фактору в психологічній допомозі для наслідків травматичного досвіду біженців.....</i>	90
<i>Левко Мар'яна. Забезпечення стійкої мотивації до постійного професійного саморозвитку та самореалізації як умова розвитку професійної мобільності викладача ЗВО.....</i>	92
<i>Літвіненко Світлана. Формування професійних компетентностей майбутніх учителів біології та основ здоров'я при вивченні дисципліни «Корисні рослини та фітооздоровлення».....</i>	96
<i>Мальцева Ольга. Особливості соціалізації «цифрових аборигенів».....</i>	99
<i>Медіна Тетяна. Протидія експлуатації, торгівлі людьми та гендерно зумовленого насильства як напрям діяльності міжнародних організацій та громадського сектору в Україні.....</i>	101
<i>Мен'ї Ян. Формування комунікативної культури студентів як базового компонента підготовки фахівців людиноорієнтованих професій.....</i>	104

міста є: пам'ятник Богдану Хмельницькому, Хмельницький обласний художній музей, Монумент вічної слави, Хмельницька філармонія, площа Незалежності, костел Святої Анни, Свято-Покровський кафедральний собор, які виконують історично-культурну, соціально-просвітницьку, функцію як інтелектуальні рекреаційні ресурси у професійній підготовці майбутніх коучів.

Загалом, зазначені інтелектуальні рекреаційні ресурси не є вичерпними, однак, дозволяють їх використовувати як у традиційному режимі (офлайн) так і в період обмежень (онлайн) як ефективні засоби у професійній підготовці майбутніх коучів.

Олександра ДУБАСЕНЮК

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти андрагогіки та управління
Житомирський державний університет імені Івана Франка
dubasenyuk@ukr.net

Нінель СИДОРЧУК

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління
Житомирський державний університет імені Івана Франка
sydorchukng@ukr.net

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ЗМІН

Ураховуючи сучасну ситуацію та воєнний стан в Україні, актуалізується проблема соціально-педагогічних засад підготовки вчителя в умовах освітніх трансформацій. На думку дослідників, при розробці окресленої проблеми доцільно орієнтуватися на визначені методологічні та загальнодидактичні положення відомих учених (Л. Барановська, О.Будник, О.Вознюк, С.Гончаренко, В. Кремень, Л. Морська Л. Хомич та ін.) [1; 2; 4].

Дана проблема вивчена й дослідниками Житомирської науково-педагогічної школи за певними напрямками.

По перше, проаналізовано педагогічні аксіоми як потужний ресурс соціальної педагогіки, що передбачало розгляд особистісних якостей педагога та діяльності видатних педагогів. Обґрунтовано теоретичну спадщину педагогів, які розробляли педагогічні аксіоми. Окреслено основні базові принципи, закони та закономірності педагогіки й освіти (О. Вознюк).

По-друге, досліджено соціально-педагогічні засади підготовки майбутніх педагогів/фахівців до професійної діяльності у закладах вищої освіти, особливості підготовки майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності у закладах середньої освіти. Проаналізовано особистісні якості майбутніх педагогів та їх роль у соціально-педагогічній підготовці фахівців. Виявлено педагогічні вимоги до творчої професійної діяльності підготовки майбутніх учителів в умовах магістратури а також до реалізації педагогічної дії. Вивчено особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів на засадах духовно-моральних цінностей. Розглянуто специфіку підготовки майбутніх соціальних працівників у системі вищої освіти (О. Дубасенюк, О. Самойленко, С. Левченко).

По третє, проаналізовано соціально-педагогічні аспекти формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі вивчення фахових дисциплін. Окреслено актуальність проблеми дослідження. Визначено відповідні методологічні рівні проблеми. Здійснено аналіз концепту «фахові навчальні дисципліни». Обґрунтовано процес формування ключових компетентностей учня молодших класів. Проведено аналіз дидактичного потенціалу фахових дисциплін щодо формування компетентностей майбутнього вчителя початкової школи. Визначено систему компетентностей педагога початкової школи та простежено процес формування його професійної компетентності (С. Яценко).

По-четверте, вивчено можливості дистанційної підготовки майбутніх учителів іноземної мови до навчання учнів з інвалідністю; проведено аналіз термінологічного апарату дослідження. Представлено моделі інвалідності як філософський методологічний аспект і передумова підготовки. Проаналізовано стан сформованості інклюзивної компетентності учителів іноземної мови в Україні. Розроблено концепцію дистанційної підготовки вчителя іноземної мови до навчання учнів з інвалідністю. Розглянуто відповідні структурно-змістові характеристики моделі окресленої підготовки. Розкрито зміст поняття «інтерактивна технологія» та її роль у дистанційній підготовці майбутніх учителів іноземної мови до навчання учнів з інвалідністю. Виявлено можливості дистанційної підготовки майбутнього вчителя у визначеному напрямі (Н. Щерба).

По п'яте, обґрунтовно рекреалогічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників. Виявлено особливості професійного здоров'я викладача закладу вищої освіти та синдром професійного вигорання. Проаналізовано феномен «рекреалогія» як гармонізація духовної та фізичної складової у розвитку особистості. Акцентовано увагу на активний відпочинок – ефективний засіб покращення якості життя людини. Розглянуто природотерапію як оздоровчу технологію (Н. Сидорчук).

Соціально-педагогічні засади також передбачають розгляд сучасних вимірів відповідального батьківства та його соціальні, правові, економічні, медичні аспекти. У цьому контексті проаналізовано питання педагогіки партнерства як ключового компоненту Нової української школи, креативні освітні, психологічні, комунікаційні практики та їх використання у роботі з батьками. Виникає необхідність досліджувати соціально-педагогічні аспекти методичної роботи з батьками: педагогізація відповідального батьківства; взаємодія суб'єктів освітнього процесу в умовах воєнного стану; формування відповідального батьківства у сучасній молоді; теоретико-практичні аспекти професійної підготовки фахівців освітньої та соціальної сфер до роботи з батьками (О. Антонова, О. Дубасенюк).

На засадах акмеологічного підходу проаналізовано процес формування у майбутніх учителів професійної компетентності у роботі з батьками. Акмеологічні засади розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів передбачають їх спрямованість на осмислення і пізнання феномену «відповідальне батьківство», оволодіння інноваційними методами, засобами у роботі з батьками, самовиховання та саморозвиток упродовж життя, досягнення акмевершин у творчій діяльності, виявлення її закономірностей. Відповідно до акмеологічного підходу процес розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів у роботі з батьками здійснюється поетапно: від початкового етапу процесу формування професійних знань, умінь, необхідних особистісних якостей майбутніх педагогів до набуття професійної компетентності і до розуміння необхідності неперервного особистісного та професійного саморозвитку, акме-вдосконалення впродовж життя, досягнення акме-зрілості [4].

Отже, проаналізовано соціально-педагогічні засади підготовки вчителя в умовах освітніх змін: роль особистісних якостей педагога на основі вивчення педагогічної аксіоматики – теоретичної спадщини видатних педагогів; обґрунтовано педагогічні умови соціально-підготовки майбутніх учителів до творчої професійної діяльності у закладах вищої освіти, виявлено соціально-педагогічні аспекти формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі вивчення фахових дисциплін; вивчено можливості дистанційної підготовки майбутніх учителів іноземної мови до навчання учнів з особливими потребами; обґрунтовано рекреологічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників; розглянуто сучасні виміри відповідального батьківства та його соціальні, правові, економічні, медичні аспекти.

Зазначені положення забезпечують ефективність реалізації процесу модернізації різних ланок освітньої галузі.

Список використаних джерел

1. Будник, О. Б., 2016. Професійна підготовка майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності: результати експериментального дослідження. *Психологія і особистість*, № 1, с. 70-82.
2. Донцов, А. В., 2008. Моральна культура вчителя: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.
3. Дубасенюк, О.А. та Антонова, О.Є. 2022. Формування у майбутніх учителів професійної компетентності у роботі з батьками на засадах акмеологічного підходу. Відповідальне батьківство ХХІ століття: зб. наук. праць за матер. II науково-методичного онлайн-семінару з міжнародною участю (Хмельницький, 15 вересня 2022 р.) / за ред. Л. О. Данильчук. Хмельницький.
4. Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти: монографія / відпов. ред-ри Барановська Л. В. (Київ, Україна), Морська Л. І. Жешув, Республіка Польща). Біла Церква : ТОВ «Білоцерківдрук».

Роксоляна ЗОЗУЛЯК-СЛУЧИК

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ТЕНДЕНЦІЇ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Суспільні виклики в сучасній незалежній Україні вимагають від викладачів закладів вищої освіти здатності адаптуватися до різних професійних умов, інноваційного мислення, уміння реагувати на інновації та застосувати їх у цифровому спілкуванні зі студентами онлайн.

Інформатизація всіх сфер сучасного суспільного життя актуалізує проблему використання інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі різних типів закладів освіти, впровадження цифрових ресурсів та інструментів задля забезпечення інноваційного прогресу в навчанні здобувачів вищої освіти, підвищення якості освітніх послуг.

Проблема використання сучасних інформаційних технологій у діяльності різних спеціалістів, у тому числі викладачів, особливо актуальна сьогодні, коли провідні університети вдосконалюють різні форми дистанційного навчання.

На часі активізація процесу підготовки викладачів до роботи в цифровому освітньому просторі, оволодіння ними новітніми технологіями для інновацій в